

K R E S A L A

XV

Ustebageko jazoerak

Antonik baño negar mingotsagoak egin zituan Mañasitsuk. Ezekian onek zer igaro zan Anjelen etsean, au etorri ta urrengo goizean goiz, bera, Mañasi, Bilborako zalpurdian (I) sartu zanean. Entzueban lenago, Anjel Elgoibarren egoari artean, au ta Antoni laster eskontzen zireala. Ezin sinisturik, alde askotan itandu eban egia ete zan albistea, ta alde guztietan ao batetik zirautsen baietz da baietz: gauza ziurra zala. Antoni ta Anjelen gurasoak eurak ziran barri ona toki guztietan zabalduitebenak: Artoberok ziñoanez, Sardinzarrek-be tsalopako guztien aurrean autortu eban.

Lenagaz gañera asko argaldu zan Mañasi: bere buruan erabilzan gogamen illunakaz da biotz barruko naigabe zakonen indarrez, oso uldua gelditu zan gaiñoa. «¿Zetarako—gogoratuten jakon—zetarako esaeustan Anjelek niri Erriberako malletan esaeustana? ¿Neure lepotik barre egitearren? ¡Ai orduan billatu ezpaneu! Ezeban jakingo gaur dakian beste. ¡Ai, tsatsala burubageani! ¿Negarrez enintzan ba asi, Antonigaz ezeukala ezer entzun neutsanea n? Dana igarri eustan orduantse. Ainbeste urtean ondo isillik eukitako gauzea...! Orain Antoniri esango deutsa ta laster jakingo da Arranondo guztian. ¿Zer lotsaria! ¿Zer bariak egingo dituen orain nire lepotik! Ez, ez nau ni emen geiago inok kalietan ikusiko, Bilbora joango naz neskame, antse eskutauko

(1) Zalpurdia.— Coche.

dot neure burua ta ez naz geiago Arranondora etorriko. Ta nik, zoruonek, izer poza artu neban bere biotza katigau barik egoala jakiteaz...! Ez zirudian guzurtiaba, baña...»

Lortu eban zelanbait gurasoen baimena ta baloian Bilbora. Amak eta Josepak lagundu eutsen salpurdiraño. Zalpурdi barrura sartu baidzen lentsuago, Josepak belarrondora esakutsan:

—¿Atzo etorri zan *bera*, ezta?

—Bai,

—¿Ikusi dozu?

—Bai, *bestegaz*. Bart, kalearen ertzean egozan biak, aurrez-aurre. jaungoikoak adu oneko ta zorioneko egin daizala.

Ezeben geiago itzik egiñ. Bularraren kontra Mañasi estutu, malko gori andi batzuk igortzi, barri onak eta laster bialtzeko sei edo zortzi aldiz esan, zalpурdia bidearen jira batean estaldu zan artean egon, bidezkoari zudur oialakaz agurka, ta negar ondoko arnaseztuagaz banatu zirean euren etsietara Josepa ta Mañasiren ama. «¡Ori burubidea artu dan— ziñoan onek—ori burubidea artu dau neure alabeak, irabazi egingo dabela ta! Jaungoikoak daki zeñ etsetan izango dan, zelan begiratuko dautsien da zenbat negar egin bearke daben. ¡Jesus, Jesus! Naiago neban baimenik emon ezpaneutsa. Eskerrak bera pozik doanari».

¡Pozik! Esekian asko bidezkoak eroiazan naigabe ta zotiñak

Bilbora eldu zanean, arranondotar esagun bat eukan arek Atsuri-ko gelunean zain, da beragaz batean, beti erri andietan oiturik dagoan emakume baten antzera, geluneko gizon da emakume narrasen deadar, eskintze ta morroikintzeari jaramon barik, kalietan zear joan zan aurretiaz billatuta eukan etsera.

Andik jakin erazo eutsien Amari ta Josepari guztizko toki onean egoala ta ez beragatik keskatan egoteko.

Alaše zan. Berezko argia eban Mañasik gauza danak errez ikaste-ko, oso apala ta begiratua zan, lenengo egunetik asi zan berari jago-kozan eginkizun, arlo edo arazo guztiak alebanik ondoen egiten, da beren nagusi ta etsekoandreak ikusi ebenean neskatillea añ azkar, zintzo ta gogotsua, añ leun, garbi ta itsura ederrekoea, etzirudiala neska-metarako jaioa ziñoen, da begi biak emongo euskioezan pozik.

Nagusiok guztiz zirean elizkoiak, eta egunero, goizean goiz jagita, mesatara joaten itsiteutsien, zortzian beñ autortuten zan, euskaldun abade on baten oñetan; amabostetik amabostera, jai arratsaldetan, ur-

ten oi eban edo elizara edo itgasaldera, beste biderik ezaban ikasi gura ta. Benetan egoan ondo, ta neskame izatekota., ezeukean egundo et̄seatatik beste batera urtengo.

Arratsalde batean, zaldi-mandoen indarrez burdiñ aritik ebillen burdian, Ondartzetatik Bilbora etorrela (oraindik t̄simist-indarririk eze-goan orretarako, Bilbon), Arranondoko gizon bizardun bat billatu eban burdi barruan: *Indianoa*.

Norbere lurretik kanpoari billatu ezkerro, naiz da errian agurrik egiñ ez, arpegi ona ipinten jako erritar bati, ta alan, Mañasik eta Indianoak, guztizko arrera ona egieutsien alkarri, ta biak, bata itaunga ta erantzuten bestea, Arranondoko gauzen gañeko jardun luze batean asi zirean. Mañasi zan itaunle, berak nai eban aritik eruateban jarduna, ta aĩñ buru-ta-biotz arlotu zirean euren autuan eze, ezeri bere jaramon barik, ez bide inguruko burdin lantegi ketsuai, ez Ibaizabalgo ontzite ugariai, ez gora ta bera oso astiro eroiezan gabarra astun beteai, ez edonun agiri ziran gizadi zamatzalleai, ez burdi barrukoen barregarritziko esanai, ez Bilboko sarre an egozan jauregi barri ederto apainduai; ezeri begiratu barik, ezer ikusi barik, uste baño lenago eldu zirean zalpurdia geldituten zan kaleraño Indianoa ta Mañasi.

—¿Nun bizi zara?—itando eban gizakumeak zalpurditik jatzi zira-nean bereala.

—Ement̄se bertan, aurreko et̄se onetant̄se.

—Naigabe dot.

—¿Zegaitik?

—Zeuri apur baten *acompañatea* gura nebalako.

—Eskerrikasko. Et̄satorkit ondo zulango lagunik kalean. ¿Zer esango leukie? Banoa

—Zagoz piska bat. *Dos de Mayoko* korridak ikustera etorri naz ni, ta alkarregaz joan bear dogu birkora. Neuk artuko deutsut *billetea*, Mazantini da *primer espada*, guztizko *toriadore abilla*.

—¡Jesus, Mari ta Jose! Ezta... Eskerrikasko. Eznaz zezenzalea. Agur, eztaukat astirik egoteko ta. Arranondon gurekorik ikusten badozu, gorantziak.

Bideko laguna aoa bete agiñegaz kaleao it̄si ta, sartu zan et̄sera Mañasi.

Indianoa egonzan et̄se ari begira, ordu laurenean bai, bere artean esanaz: «arrano-arranoa, orīse da neskatilla ederra dagoana Mañasi».

Andik egun batzuetara, nagusientzako eioazan eskutitzen tartean,

Mañasirentzat eldu zan beste bat «Niretzat ete dan, esan da, bi edo iru aldiz begiratu eutsan estalkira. Aots edo *letra* andi oker batzukaz *María Iñasi Irazabal, Estupa, lūnero 6, Bilbao*, ziñoan eskalkiak. Ereği eban jaubeak eskutitza, ta ara emen zer eukan barruan:

«Arranondotik 18. ..ko Maiatzearen 7-an.

Irazabalgo Mañasit̄suri.

Mañasit̄sū neuria: Antsiñatik begiratuteri neutsun ondo, luzarohan zaukadaz neure biotzean sartuta, aspaldietan nerabillen zeugaz egoteko *gogoa*; baña zugaz itz egiterik eztot izan joan dan jaiegunerarte. Orduan bere eneutsun esan neuk gura nebana, ta oraint̄se eskutitz onen bitartez diñotsut.

Eskongei nago ta eskotzeko ustetan nabill, neugaz pozik biziko dan lagun baten billa. Beste askoren artean zeu aukeratuten zaitut: zeu izango zara niretzako lagunik onena. ¿Ezta alan, Mañasi?

Ia berrogei milla ogerleko daukadaz, *Bankoan* ondo gordeta: ni ilten nazanean, zeureak izango dira danak, eta bitartean, eurak emoten dabenagaz biziko gura biok ederto Erantzun daidazu baietz da zeruan sartuko dozu eskuak munga dagotsun

EGURBIDEKO JOSE ANTONIO».

Arriturik geldituzan Mañasi eskutitz au irakurtean Etsakon iñoiz berari alango gauzarik otuko, ezta ezta.. ¡Bere billa Egurbideko José Antonio, bizardun baserritarra, Indianoa. Ezin zeitekean siñistu. ¿An diki billa etzan ba ibilli? ¡Jakin izan baleu aurreragoko domekan!.

Mañasik jakin ezarren antsiñatsutik begiratuteutsan begi onakaz Egurbidekoak. Egia da, andiki et̄setako alaba bateri baño geiagori itz egindakoa zan gure mutil zarra, eurakandik ezezko biribillak arturikoa bere bai; baña beti euki eban biotz basterrean tokit̄sū bat Mañasirentzat, eta andikirik izan ezean... Eskutuko uste ori eukan Arranondon; baña Bilbon ikusi ebanean añ polito jantzia ta ederra, urretik esagutu ebanean bere izketearen soñua, egokitasun barriak idoro eutsazan neskatilleari, etse andiko alabarik onena baño obea iruditu jakon bera, ta orregaitik berealako eskabidea, besteren bategaz lotu etzediñ Mañasi.

Orañ ikusi daigun neskatilleak Indianoari emoeutsan erantzurea:

«Bilbon...

Egurbideko José Antoniori.

Neure jauna: Eskerrikasko, baña etzaitut bear. Berrogetamar urte inguru eukiko dozuz onezkero: zarra zana niretzat. Kristiñau otza ta euskaldun bada-ezpadakoa zarean entzutea dot: ortik bere ezkiñake ondo etorriko.

Gordeizuz, bada, zeure diruok beste batentzat, eta parkatu egiozu bere gordinkeria

IRAZABALGO MAÑASIRI».

¿Ondo egieban onek olan erantzutea? Nik neure aldetik eztoz ezer esan gura. Olango gauzetan biotza izan oi da agintari, ta biotzak bere legeak eta bere egitadeak daukaz. Dakitana da erregeri be Egurbidekoari legez erantzungo eutsala orduan Mañasik. Bere erregea Anjel zan: ereban besteren bearrik.

DOMINGO AGIRRE-KOAK.

(Aurrandetuko da)

OBSEQUIO AL SR. CHURRUCA

Leemos en nuestro estimado colega *El Nervión* de Bilbao:

«Ha quedado expuesto en el escaparate de la espejería del señor Velasco, calle del Victor, un precioso cuadro en pergamino que la Asociación de Capitanes y Oficiales de la Marina Mercante Española, ofrece á don Evaristo de Churruca, como testimonio de su admiración y reconocimiento por la acertada dirección que representa la grandiosa empresa del puerto exterior de Bilbao.

Es un notabilísimo trabajo artístico, hecho á pluma por don Juan Sanmartín, cuya competencia en el dibujo y en las composiciones de esta índole le ha proporcionado hace ya tiempo gran renombre.

En ese cuadro ha procurado y conseguido sintetizar el señor Sanmartín la lucha titánica de la ciencia con las turbulencias del Canti-

K R E S A L A

XVI

Alderdi argaletik

Miñ andia emoeutsan Indianoari Mañasiren erantzuereak.

Asko da gero—zirautzan bere artean gizon orrek, Mañasiren esku-titza artu ebanetik laster—asko da *famili* beartsuko neskame *pobre* batek nire aberastasunari ez begiratutea... ¡Zarra nazala ni! ¡Oriñe da gizonari arpegira emoteko *arrazoia!* Iñoiz beñ *akordau* jataz neuri bere neure urteak: ikusi ditut, naigabez, ispilluaren aurrean nagoala, bekokiko zimur da arpegiko bizar batzuen zuritasunean; baña olango gauzarik etñako iñori esan bear... ¡*Sin educación!* Neuk erakutziko deusat ari... Nik eztot gura zartasunaren gomutarik. ¿Zetarako da edadeak bere atzetik dakarzan eritasun, gañso ta eriotzeagaz ulertuten egotea; Berez be badatoz bai olango *pentsamentu* gaistoak, geiegi, ta naikoa garraztasun emoten dabie... Oiango *kontuak* astu egin bear dira zerbait ondo bizi izateko, ta orregaitik etñat *gustetan* gañsoakana ta *entierroetara* joatea. *Gustoko pertsonak* ezleukie joan bear egundo... ¡Beste gauza bat da *erromeri* ta *bodedan* ibeltea!! Ta ¿noiz *zelebrauko* ote dodaz neure *bodak?*... Egi egia neure buruari esateko, ez naz gastea, ez; baña eskonduten dira zarragoak amaika... —¡Kristiñau otza nazala, gañera, ta bada ezpadak euskalduna! ¡*Iñusentea!* ¿Zer dauka orrek zer ikusi eskonduteko edo eskongai egoteko? Au ezin leike Arranondon esan, baña ¿eztira bizi asko *munduan* ondo ederto Jaungoiko barik? ¿Zetarako dogu gero Jaungoikoa?... Ta ¿zer gauzea euskaldun izatea! ¡Zer *kostumbreak* eurenak! Artoa jan, sokilla jo ta iñok eztakian *lenguajean* itz egin, Ameriketan ikusi ditudan

salbajeak lez, gĩt̄si gora bera. Oriše da emengo baserritarren *bizimodua*: oriše izango zan neurea, mendi tartetik urten ezpaneu. ¡Ta *bizimodu* ori maitetu! ¡*Parsesse mentira!* ... Abadeak daukie *kulpea*, abadeak. Eurak dabilta beri emengo *abueloen uso-kostumbreak konserbau* bear dirala deiezka; eurak eidiñoen ezazala ona elizara sartzen ezazalako. Esagun da bai argizari jaleok ni lez *estranjerian* ibilli eztirana. Nik aña lur ikusi balebe, jakingo leukie *ilustraziñoia* daukien gizonak eztirala joaten elizetara... *Lastimea* da Mañasi lango neskatiilla bat abadien esanera egon barra, *lastima* andia. Kenduko deusadaz nik elizkeriok nire eskuetan jausten bada. Ta jausiko da. ¿Zegaitik ez? Maiteta unaren eztena, biotza ren eidian, geroago ta bi-ziago daukat, zirika-zirika, ta egin bear dot zerbait. Mañasiren biotzak gastelu sendoa dirudi, baña badakit nun dagoan gasteluaren alderdi *flakoa*, badakit, eta alderdi orretatik sartuko naz gasteluan. Bai, Jaungoikoak gura badau, Jaungoikorik eztago baña».

Esan da egin. Iñoiz ez da egun atan, Indianoa, egualdi t̄sarrari arpegi ona ipiñi oi deusienen gisa, barrez barrez, T̄sanogorriren etsera joan zan illunabart̄soan.

T̄sanogorrik muskillea eriola esagutu eban Jōsantonio; T̄sanogorriren emasteak amaika bidar erosi eutsan iru errealeko egur t̄sor̄tea enparantzan; baña gero, Egurbideko mutill ori, *kanpoetan* ibillita, Arranundora barriro agertueran, andikiakaz batu oi zan beti; ta *Don José Antonio* esateutsan erri guztiak.

T̄sanogorrik era emasteak gure jantzi apañeko baserritar-zalduna, urrezko katedun gizona, et̄sean ikusi ebenean, ezekien beragaz zer egin.

Andrea, zarrapaztaka, ezarlekurik onenaren billa ebillela.

—Baña, Jauna, ¿zer dakar gure et̄se zarrera berori lango gizon batek?—itandu eutsan T̄sanogorrik.

Indianoak.—Niri ez zuk jaunik esan. Zuk niri *seme* esan bear deustazu.

T̄s. eta E., konkortuta.—¿Zer diño, Jauna? ¿Seme? ¿Zelan izan leiteke ori?

I.—¿Zelan? Era batera bakarrik. ¿Etsatzue gogoratuten?

T̄s. et̄r E., alkarri begira.—Ez... edo bai... baña... ori...

I.—¿Ezin leiteke? ¿Ezeuskidazue emongo Mañasi emastetzat?

T̄s. era E.—¿Baña badaki berorrek zer esaten daberri? ¿Ondo ulertu dau eskabidea? Gulangoakaz berorren burua bat egitea...

I.—Zeuek gura badozue beintzat... .

T̄s. eta E.—Guk bai, Jauna, guk bai pozik.

I.—Bada Mañasiri esan eikeozue.

T̄s. eta E.—Bai Jauna, ta berorrek be..

I.—Nik esan deutsat.

T̄s. eta E.—¿Eta?

I.—Eznabela gura erantzun deust.

T̄s.—¿Zoro arraiua!

I.—¿Zein?

T̄s.—Neure alabea, Jauna, neure alabea. Eztakie gasteak ogia irabasteko zenbat izerdi bota bear dan. Berorregaz eskontzen bada, ogia izango dau.

I.—Nigaz eskontzen bada, señora izango da Mañasi. Ia berrogei milla ogerleko daukadaz nik.

T̄s. eta E.—¿Ee?

I.—Ia berrogei milla ogerleko.

Ts.—¿Jeseuus!

E.—¿Ezin kontau ala diru!

T̄s.—Ez bei bildurrik euki, Jauna. Nire alabea berorregaz eskonduko da, berorrek gura badau.

I.—Nik gura dot ba.

T̄s. eta E.—Guk bere bai, ta eskonduko da.

I.—Zuen eskuetan geldituten da nire eskabidea.

Indianoak oso alai urteban T̄sanogorrinetik, bere artean esanaz: «neurea da, diruak edegiten eztaben aterik eztagota».

T̄sanogorri ta ematea barriz t̄sot̄sindurik egozan Aberatsak izangango zirean, guztizko aberatzak. Nai aña jango eben, nai aña edan. gura aña lo egin, da lanik baperez. Etzan izango geiago gaberdian jagiterik, etzan izango besigutara edo atunetara joan bearrik: besigu ta atunik onenak et̄sera ekarriko eutsiezan aurrerantzean. ¿Atuna ta besigua? Baita okela zati ederrak, ardao zar ona ta *tabakorik* indartsuena be. ¡Āse zan erea!Neguan jaka-gona bigun lodi berogarriak jantziko zituen; udan, aukerako oial mei zuritsu argi ta garbiak; egunero entzungo zituen mesat̄su bat edo bi, illuntzera joango ziran, biak alkarregaz, Antiguako Ama maiteati eskerrak emotera, āñ zartza ona jadt̄si eutsielako.

Euren lenengo zoroaldian, albiste entzungarria erri guztiari esateko gogoa etorri jakoen; baña gero, gauza guztiak orapillotu artean īsi-

lirik eukitea obeto izango zalata, egun barzuetan isillirik eukitea erabagi eben. Deitu eutsien Josepari, *eskolaua* lez, eskutiztso bat egitera, ta atean sartu orduko asi jakozan senar emasteak:

—Josepa, zuk bere gaur geugaz batean poztu bear dozu.

J.—¿Zer dalata?

Ts̄. eta E.—Mañasiri eskutiz bat egin bear deursazu barri on bat emonaz.

J.—¿Baña zer da bera?

Ts̄ eta E.—Geu bere ezin siñisturik gagozan albiste zoriontsu bat.

J.—Ezaidazue ba ia zer dan.

E.—Ara. ¿Esagututen dozu Egurbideko Indianoa, D. José Antonio?

J.—¿Arako agure motrollo ganorabakoa?

E., arpegia zerbait illundurik. —Emakumea, ezta oraindiño añ agurea ta git̄siago barriz motrolla.

Ts̄.—Ta ganorea, Josepa, ganorea dirua da.

J.—¿Ganorea dirua? ¿Noiztik ona?

Ts̄.—Antsiñatik eta beti... ta *orrek* dirutsa andia dauka; gure etseak artu ezin ala bai.

Zorrozkeri bizian zerbait erantzuteko gogoa etorri jakon Josepari, baña bere lagunaren gurasoak zer eterabilien jakingureak atzeratu eutsan miñaren ertzean eukan esakerea.

Tira—jarraitu eban—argiratu daidazue ipuñ ori, ta Indianoaren diruakaz nundik daukazuen zer ikusia.

Tsanogorrik, barruko eztitasuna ezin gordeta, irribarrez, lurrezko pipa motza atzazkal lodinkaz beteaz:

—Eizu kontu D. José Antonioren diruak neureak diriala.

Mañasiren ama, beso biak bular azpian kurutxetuta, begira jaokon Josepari, onek ze arpegikera ipinteban ikusteagaitik.

J.—Ezin dot ulertu ori zelari izan leitekean.

Ts̄.—¿Geure alabea D. José Antoniogaz eskonduta! Berbera etorri jaku, ementse egonda, berak esan deusku Mañasi nai leukiala emastetzat

J.—Baña Mañasik eztau naiko senartzat Egurbideko agurea.

Ts̄. eta E., batera, aserrezko arpegia ipiñiaz:

—¿Zegaitik ez?

J.—Burutsua ta ona ta biotz andikoa dalako Mañasi, ta biotz, buru ta Jaungoiko bageko gizon bategaz ez ngo litzatekealako ondo bizi.

Ts̄., aserre andiangoan.—¿Ta zeñek esan deusku zeuri buru ta Jaun-

goiko bagea ta biotz gogorreko gizona dala D. José Antonio? Iñoren ona ezin ikusi daben dollorren batek, satorraren antzera edonori azpiak janaz bizi dan oskill salatzalle guzurtiren batek. Eleuzkit neuri arpegiz-arpegi esango.

E.—Ta. Josepa, ¿zer da burutsua izatea, zer? ¿Etsera datorkigun ondasuna leiotik bera jaurtitea? Zulango eskallu burubakoa izango litzateke Mañasi be, eskondu gurako ezpaleu....

J.—Etzaitze aserratu, baña eztau gurako ba... Ezta naikoa nik esatea, berak erantzungo dau.

Ts.—Ba, ezezkorik erantzuten badau, eztau gurean geiago anka-zurik sartuko.

E.— Ori ez orraitino.

J.—¿Paperik eta lumarik badaukazue?

E.—Ara or: beko andreak emon deuskuz.

J.—Ia ba, egin daiogun eskabidea.

E.—Baña dana ipiñiko deutzazu gero.

J.—Dana.

E.—Ezteilla burubakoa izan.

J.—Bai.

Ts.— *Señora* izango dala.

J.—Bai, bai.

E.—Gure zartzeari begiratu daiola.

J.—Baita.

Ts.—Ondamutsuen ¹ esanari ez jai-amonik egiteko.

J.—Baita.

E.—Zoriona etorriko jakula

J.—Dana, zuek diñozuen guztia... ta zerbait geiago.

DOMINGO AGIKRE-KOAK.

(Aurrundetuko da)

(1) Ondamutsua=Envidioso.

K R E S A L A

XVII

Jardun-etseak

Emakumeak, biziko badira, jarduna nai ta naiezkoa dabie.

Orregaitik billatu oi ditugu beti autuan, edozeñ aldetan da edozer akiakulagaz.¹

Iturrian, buruko edarriaren zabunak² ezin zaindurik eta sudur aurretik bera ta bekokian zear, itusuraren irudira, ur tanto lodiak dator-koetzala; erosketako enparantzan,³ etšerako bear diran elikaturak⁴ erositata gero, otzara zamatua, besoak eten arteraño, ezin jasorik dindilizka daukiela; nasa gañean, euren umeai bularra emonaz, edo kalearen erdian zabal zabal, bidezko guztiai bide-aritik ibiltea galerasoten dagozala; errekan, elizpean, etseaurrean, leioetan; goizean, arratsaldean edo gabaz, asti apur bat daukien tarte danetan; bik edo lauk, iñillik edo deadarka, deadarka sarri, itz egin bear dabie edozetara ta edonun, noiz naiz ta edo zergaitik.

Norbait inora joan bada, beste norbait errira etorri bada, urlia erriko gizona edo emakumea erbestean ikusi badaue, planta badago, gaisorik badabill, eztul tsarra badauka, alborengoa badau; ausoan jaiotzea, eskontzea edo eriotzea gertau dalako, jaiotze barria aitaren edo amaren itsurakoa dalako, orko edo ango neskatilleak eskonsari⁵ ona daroalako, gorpuari⁶ olango edo alango iljantzia ipiñi deutsielako; goiko ta beko bizilagunakgaitik, tsalopa jaubeagaitik, erakusleakgaitik⁷

(1) Akiakulea, *Pretexto*.— (2) Zabuna, *Balance*.— (3) Erosketako enparantzea, *Plaza del mercado*.—(4) Elikaturak, *Comestibles*. —(5) Eskonsari, *Dote*.— (6) Gorpua, *El cadáver*. —(7) Erakusle, *Maestro*.

osagilleagaitik,¹ udaletseko² agintariakgaitik; t̄sankame, t̄sõt̄sapaindu, bustanikara, diruzale, andinaiko, *koipelustre*, ekiñ beti ta eragiñ mingañ zorrotzari.—Jakingo leukie barri edo albiste bat lurpean gordeta egongo balitz be, ta uskeria izan daroe naikoa luzaroko jardun gogotsuetan egoteko.

Orretarako, gizonak euren batzar-tokiak daudiezan irudira, ema kumeak be baditue euren lardun-etse jakiñak.

Lenago, oraindik ez antziña, udako jai arratsalde ta neguko eguski orduetan, etseko atarian egin oi zituen billerat̄soak. lauziri laumari-koak ogetamaikan jokatuaz edo batak bestea orraztuteuen bitartean, zerren bitarte orretan be ezin dira isillik egon Arranondoko emakumeak.... beste lekuetako guztien antzera. Gaur eztira ainbeste ikusten atarietan, baña ezin it̄si daroe gabeko jardun, et̄se aukeratua, batez bere neguan. ¿Zelan ba, sukalde batean danak inguratu ezker, beste guztietan egurra ta argia aurreratuten badira?

Ta esan daigun euren goraldirako. Aurreratute orretan Euskalerriko emakumerik geienak *mutillak* dira, ta orregaitik, gizonak, irabazi aldietan, ardantegi edo sagardantegietan bear baño erreztsoago *t̄san pona* emoten dabien birartean, emakumeak askotan oidabiltz buruausten, *t̄sanponari* nondik iraun eragingo edo *t̄sakur t̄siki* bat geiago zelan irabazi edo ataralto. Baña gauzeari iraun eragiten edo diruari ondo begiratuten Arranondoko emakume zintzoari eruango deutzanik ezta iñun jaio. Ori bai, eralgi ta zabalduko dabie itza ugari, imillaungaga edo imiñaka; baña ez dirurik. Dirurik ez eralgi, batu albada. Esan-gura andiakaz joaten dira batzarretara, baña beti doiaz eskulan, arazo ta irabazbideren bategaz.

Eztaroe gaur nire ume-urte gozoetako ardats, goru ta matazuzkirik; eztira oran Arranondoko eskaratz sukaldeak sapio, mulo ta amukoen autsagaz loituten; ezta iñun ikusten ez matasarik, ez ardazketa-rik eta ez arilketarik, eta ezta entzuten be niri ainbeste ames eragiteustien lamiña ta sorgiñen ipuñ itzal bi durgarrikorik. Orreik gauzok. sañez³ beteriko krusallu baltz koipetsuaren egunetako ekanduak, joan ziran betiko, beste oitura gomutagarri asko joan diran tajuak. Gaurko egunean andrazkoak batzarretara daroien zeregiña, sarea edo galtzerdia izan oi da, edo gona, praka ta atorra zarren arabakintea.

(1) Osagille, *Médico* .—(2) Udaletse, *Casa Consistorial*. (3) Saña, Isurdearen orioa.

Krusalluaren egunak antziña joan ziran, baña oraiñdiño, gure andrazkuok, sukalde bakoitzean argi motel bat eukiten dabie danentsar, merkiena. Ezta geiagoren bearrik sarea edo kaltzerdia egiteko, mutikoren atorreari aitaren zarrenagaz idun eskutur mauka *barriak* ipinteko, senarrarenari arratadarik andienak josi ta paparrean soñ-ale¹ bat edo bi esarteko, ta neskatoarentzat, amaren goneari aloz batzuk artu ta gerria zerbaite estutuaz, gona polit bat egiteko. ¿Etzala ona izango? Tramanaren alabak ezeuen oberik eukiko jaijo ziranetik amabost urte-raftokoa.

Batzarrean batu ondorean *errosarioa* esatea da lenengo egin daren lana. Lan luzea: nik eztakit no aňoko *Aita gure* ta *Abe Mari*-en errezkadea esaten dauen azkenean, bidietan da itsasoetan dabiltzazanakgaitik, gaisoakgaitik, il zorian dagozanakgaitik, etsean il diranakgaitik, aide ta esagunakgaitik, Garbitokiko Arimakgaitik eta neke premiñetan dagozan beste askogaitik.

Danak aspertu barik jarduten dabie lan luze done orretan; Tramanak eta Brišek bere bai, bada, zer esanik be eztago, olango billaldiak egozan tokian, Trama ta Briš izaten ziran nagusi, biak etše banatan. Etziran zorro bateko urunak.

Eta iňok ezeukean esango, Tramanori arrenetan egoanean, nasako Trama bera zanik: aň samur-itšuran egiteban arrena, goi goitiko deadar me ta erdi negarrezkoan, katuaren aueneko miauaren irudira, baña gero, *errosarioa* esandakoan, biurtuten zan bere betiko senera; goi-goitik be beraño erazteban, eztakit nik zelan, bere itza, ta loditu, sendotu ta garraztuten jakon berealako batean. *Errekisto* biko *orga ñua* eukan estarran, bere lagunak ziñoenez.

Arrenak amaitu ondorean asten ziran lagun urkoai narrua kentzeak, eta orduan erakusten zituan beregaistoak gure atso zabal onek.

Berau joaten zan etšean, gau baten, erriko gauza guztiak goikoaz bera ta azpikoaz gora erabilli ta gero, nor edo nork itandu eban:

—¿Zer egin zan Mari Errotaren eskontzeagaz?

—Eztakigu. Galdu egingo zan edo... Išillik dagoz beintzat Sardin-zarrenekuok.

—Ondo bero ebiltzan ba eraldi batean. Beste zerbaite egongo da or. Mari Errotak esan ei dau....

—Mari Errotak edozer gauza. Gurasoak bai, Anjelen gurasoak ibili ziran berorik; baña semea guztiz otza eida olango gauzetarako.

(1) Son-ale, *botón*.

—¿Otza, e, otza? Antonigaz izango da ze, neuk ikusi dot inoiz besteren bategaz ondo gogozkoa.

—¿Zeñegaz?

—Mañasigaz.

Onetan, billaldira besteak baño beranduago eldu zan atsot̄su batek, albisterik onenaren jaubea baillirean, bere burua jaso ta eskuari eragĩnaz.

—¡Mañasii!—esaeban —¡Ai enetsoak! Mañasik orañ gora begiratulio dau. ¿Ezer eztakizue?

—Ez.

—Bada ezer ez izatea izan leike, baña niri gauza bat otu jat.

—¿Zer dala baña?

—Atzo illuntzean Egurbideko zimarroia T̄sanogorriñera joaten ikusi neban.

—¿Indianoa?

—Bai, ta berak urten da laster, T̄sanogorriñen andrea, poz it̄sura andian, Joseparen billa ebillen, Mañasiri eskutitz bat egin bear etsielata. Ortik artu neban atzo susmoa, ta gaur, T̄sanogorriñi barri onak daukazan itandu deusatanean, baieu erantzun deust, guztiz onak. Ez-tot astirik izan geiako jakiteko, baña... .

—¡Aita ta semea ta... ¡Apetaldia da! Ikustekoa izango litzateke.

—Ikustekoa, esatekoa ta entzutekoa. ¡Egundo olangorik!

—¡Oriñe da azartona! ¹

—Azartona ¿zergatik?

—Ja ba, milloi bat baieldauka zimarroi orrek eta...

—¡Milloi bat! ¡Auntzaren gaberdiko eztula da!

—¿Ta milloiagaitik zimarroia edo izurde ustela artu bear da se-nartzat?

—¡Ja jai! ¿Izurdea ostera? Benetan, aren lepo lodi baitzak izurdearen antz piskat badauka. Baña oraindiño itsurazko gizona dagotsu

—Itsurea bai ta kemenik ez. Orreik, Ameriketari izandakuok, osasuna galduta etorten dira. Suldarez beteta eidauka gorputz guztia, ta gañera gibelesko gats̄a ta kuntzurrunetakoa be baieldaukaz. ¿Eztabill ba beti Zeztuako ta Zaldibarko urak eraten?

—Bai, ta orregaitik itsi eben Aserit̄suneko Petrak eta Birigarroneko Mikallak, ez dirurik nai ezebelako.

(1) Azartona, *Fortuna*.

— Eskontzeko gogoaren bizarra dauka agureak.

Ta lausotasuna andia ari alabea emon gura deutsienak. ¡Aingerua lango neskatillea *judioak* baño okerragoko gizonari!

—Ori da bildotsa otsoaren auan ipintea beste.

—¡Iño, iño, eztakigu gauza ziurrik eta!

Baña etzirean isilldu. ¡Bai zera! Ezieben. Añ zan albiste ori jakingurearen esnagarria eze, entzuebenetik eta bigirea amaitu arteraño bera izan zan gau atako jardungei bakarra. Erruki barik astindu zituen In dianoa ta Mañasiren gurasoak; ezin geiagoan mutildu, billostu ta brrregarritu zituen irurak.

¡Ikustekoa egongo da—zirautsen—Tsanogorri belaunetaraño ko *le-bileagaz!* ¿Da ematea sedazko parpalladun soñeko luze luzea jantzirik? Tramanak jasoko eutsan atzetik, kaleko autsetan loitu etšakion. ¡Ja jai! ¡*Amona mona se quera!*.. Indianoa barriz itzañ ibilli eizan Ameriketean, da andik etorri ezkerro be, zaldun jantzia eukiarren, itzaña baizen besterik etzan. Baña arroa andia, bizturiko zorri guztien senera. Ezeiekian beartsuari arpegirik emoten, da aurreragoko egun batean, Tramanaren agurrari *muu* erantzu eieutsan... Ezeukan Mañasik lan makala izketan ari erakusten. Da *Aitearen* egiten gañera, eze-kian da.

Besteak baño zentzun geiagokoa edo biotz obekoa zan andrazko batek.

—Gasteak—deitu eban azkenean—larregia be larregi da ta iñi daigogun gauza orri bakean, egia dan edo ez jakiñ arte bada be. Onek Tramanonek nastauko ieuke...

—¿Ee? ¿Nik oraiñ? ¿Nik ekarri aldot albistea?

—Ez, baña zeuk zirikatu dozu geienbat eta zeuk esan dozuz esatekorik andienak.

Ondo egin dot, eta albiste orrek egiak urteten badau, obeak entzungo ditue, arpegiaren aurrean esan da.

—¿Baña beti izan beardozu?...

—Bai, beti, Tramana tšarra dalako, zeuek be etzara onak baña. Ez, zeuk bez. Tramanak eman tšarria illten dabeilean, zeuek egoten zarie tšarriari anketati eutsika, ta zeuek jaten dozuez gibel-odolozteak.

—Ba danok egiten dogu tsarto, zerren ezkenduke lagun urkoa ainbestean iraindu bear.

—¿Iraindu ez? Zuzitu, banatu, birrindu ta itsāsora jaurtiko nituke nik irurok; batzuk, euren neurritik urten gura daben soroko, itsu,

asto, ganbelu dongeak diralako, ta bestea, len bere esan dot eta, *pan-parroi, judio*, ustel, izurde, zorribiztua. Eztiñot nik guzurrik: niri egieustan erantzuera, bardiñ bardiñ neuk diñotan langoa zan: *¡muu!*, olantse.

Bigirako guztiak Indianoareu lepotik barrez estanda egiten jagi zirean. Iñor etzan aserratu, Tramana bera bez, itsurak egiñ arren; iñok ezeutsan ezer erantzun, «zugaz ezin leike» baño besterik.

Eta bazan norbait, jardun etseko atetik urtetean, Tramanari barriro itanduteutsana.

—¿Zelan, zelan esaeutsun?

—*¡Muuuu!*— egiteban ostera be arek, lagunak algaraka eukazan bitartean.

Añ zuzen, orduantse eioan Indianoa gizonen batzar tokitik et̄sera, ta urriñetik esagutu ebanean murruskadaruna, bazirautsan bere artean: «niri *espiritista* batek esandakoa egia bada, gu izate batetik bestera biurtu albakeikez, Tramana beia, idia, edo zezena izango zan emakume baño lenago.»

DOMINGO AGIRRE-KOAK.

(Aurrandetuko da)

KRESALA

(AURRENDEA)

XVIII

Atsetan

Mendien egalean da it̄sasoaren ondoan Arranondotik L...raño dagon iru orduko bidea, nik ikusi ditudanetik ederrenetako bidea bada (1).

Bide orren alde betetik ikusten da, orañ aldatz bera datorren solo gariz betea, gero sagastit̄so bat, laster baserri eder bat, beingoan iratza zabal berdea, gastañadi andia urrengo, aristi tantait̄sua ondorean, errekondu sakon bat noizean beñ, sagasti andiak ostera, soro landuak barrero, ta bidearen biurri batean, usterik git̄sien dan orduan, buru alde guztia arrano goitarrez inguraturik daukan ikaragarritzko at̄s andi baltz sendo ta arro zerurutz jaso. Beste aldetik kantauriako it̄sas bardinbagea agiri da bere betiko edertasunez apaindurik, añ laster urdiñ, bare ta baketsu urrestzean t̄siplit̄sapla jolasean dagoala ta Bilboruntz edo Donostiaruntz, Franzara edo Santander aldera doiazan ontziak eta Euskalerriko arrantzalien potint̄soak bere mokorren gañean maite-ro darabilzala; añ laster gaisto, aserre ta bildurgarria, bitzez betea ta irakiña, bere gañaldeko gauza guztiak ondatu nairik eta legorrako at̄s irme gogorrakaz burruka indartsu bizi sa amorratuan orroaka.

Bide orren it̄sasaldetik dagozan at̄s zati andiak, batzuk, t̄sukunta-

(1) Añ ederra ze egun geiegi joan jataz bere edertasunari begira, ezer egin barik, *Euskal-Errian* nerabilen arlo ta lanbideagaz geiegi astuta. Parkatu daidela nire irakurleak.

sun bageak, akatzez beteak era zulotsuak, berataten dagozan artalakatz lodiak dirudie; beste batzuk, leun leunak, odoldi berde bigunez jantzirik dagozanak, bedar t̄sondorren it̄surea daukie, urriñetik begiratu ezkerro. At̄s asko dira bertan sustraia daukienak, baña geiago goitik bera jauzirikoak, era zelan iñok eztituan alkarren gañean tolostu, it̄sasoaren barezko egunetan, zulo, tarte, utsune ta inguruetatik sartzen jakoe ura polito polito, ta oni bai ta orri ez, alderdi batetik bai ta bestetik ez, azpiak eta alboak miazkau naian edo betiko igortzi bigunaren indarrez ondartu ta ezerezera erakarri bailirean ibiltzen jakoe, ziliboka ta bairatsu; baña it̄sasoaren aserre orduetan, urazpian eskutaurik edo alderdi guztietatik bitza darioela egoten dira arkaitz danak, esnetan egosten dagozan arto zati lodien antzera.

At̄s tarte orreitara jaurti oi ditu itsasoak, bere amorroan espanetara jatorkon bitsagaz nastauta, ibaiak legorretik eruaten deutzazan egur, mallasto, abere-ill da sakar guztiak; t̄salopetatik jausten direan edo бага ausarditsuak ataraten dituan *balde*, *tosta*, *panel*, *tolet*, estropu, lanbas, kako ta treotzarak; an bertan sortuten dira lapak eta mut̄siloiak, rnarraskulu, lanperna ta it̄sas-triku edo rnorkotzak, eta bertan daukie gañera euren bizitzea izkira, amarratz, olagarro ta beste janari mueta gozo askok Orregaitik joaten dira at̄setara Arranondoko emakume ta mutikoak egurbilla; it̄sasorako gauza ez tiran agurat̄soak, kañabereagaz at̄sarran batzuk atara naian edo lapa, marraskulo ta lanperna eske; eta iñoiz beiñ erriko jaun̄t̄soak bere bai, erbesteko t̄sankame batzuekaz nastean, et̄setik kanpora ta arrantzalien it̄surak egiñaz, ordu alai batzuk igarroteko ustietan.

Mañasiri bigarrengo eskabidea egin jakonetik laster, araše joan ziran goizean goiz, egun guztia bertan emon bear ebelata, beste askoren artean, geure esagun batzuk: Iskillosdunen Nagusia, Indianoa, Lantegiko Jaubea ta Ontzi Agintari Zarra.

Au eben guztien buru. «Ya mutillak-asi zan esaten eldu ziranerako-ekiñ danok lanean. Emen eztago ostaturik eta it̄sasoari kenduten deutzaguna jan bear dogu gaur. Orañt̄se ikusiko da bizi izaten atara aldaikegun. Zu, José Antonio, esku-zurdea artuta, zoaz arako an dagoan at̄s lerdenaren gañera, ia arrañ batzuk ekarten dozuzan. Zu, Fernandez, beste alde onetara, ta etzaita etorri lupiña bi barik. Ort̄se egon bear dabie, ta badakizu guztiz ederrak dirana. Batek egurrak batu ta sua egin daiala, ta besteok gura dozuen tokietara joan zaitze. Ni, ura beian dagoan bitartean, lanpernatara noa».

Oñetakoak kendu ta praka barrenak gora jaso zituanean, eskerreko galtzarpean zorrotsoa ta eskumako eskuan burdiña luze bat arturik, asi zan lasterka, atsetik atsera, lagunetatik aldenduten. Bekian it̄sas gizon orrek nun egozan lanperna zulorik onenak, baña ezaban gura beste iñok jakiterik, urrengorako be. Eskutuan euki gura zituan berak idorotako lanperna gozoen sor-letuak, umeak t̄sori abiea iñori esan barik eskutuan euki oi daroen antzera.

«Arrapauko aut»-bere artean esanda-jarraitu gura izaetsan Lantegi Jaubeak, baña alperrik: bidean eukazan labantasan, traba, utsune ta miñ artzeko arriskoak ikusi zituanean, at̄s batetik bestera joateko bi edo iru aldiz jira-bira neketsuak lau anketan emon da gero, erderazko *¡moño!* batzuk esanaz, bertanbera gelditu zan, lan errazagoko batean: lapak eta mangoliñoak batzen. Areik etziran gizona ibilteko tokiak.

Bitartean, mutill soster bat sua egiten it̄sita, sakabanatu zirean besteok ara ta ona, ioranik andienagaz, bada geienak ezeben egundo arrantzarik egin, da euren adjutu ta zintzotasunez arrañak artzeari gauza andia erit̄soen.

Zentzun guztiak euren arloan ipiñita, ur azal biziaren zimurretan batera ta bestera, gora ta bera ebillen artalakatzari begira, edo ur garbi barru mamiñean agiri ziran arrant̄soen igari politak ikusten, luzaroan egon ziran batzuk ezer artu eziñik. ¡Zenbat emongo eteukien arrañ andienetako bat euren eskuetara erakarteagaitik! Bada ant̄se be, beste edozeñ tokitan lez, arrotasunt̄soa eukien gizonak, eta bakotsak izan gura eban errimena.

«¡Elduko baleutsa jakiari arako buruandiak! —zirautsan bere artean gure Indianoak it̄saskabra bateri begiak boteaz»—¡Estabill ba urriñean...! Et... et... ¡Zer naigabea! Apapuan, jausi egiñean, ia-ian zanean, bira ta iges it̄saskabreak... Baña betorren, betorren barriro. Oraint̄se, orainse... ¡gora...! Bai, ¡gora!, baña utsa ta jakia (1) galdu-ta. Jaki barria ipiñi bear, da ipinten egoan bitartean, ¡arutsagoko lagunak karraspio andia eskuetan...! ¡Añaniñuena!

Olantse joan jakoezen orduak, zerbait artuko eben itsaropenez beterik, eta arrant̄suren bat eskuartean ikusi ezkerro, pozairen, Napoleonek gudarik andiena irabazi ebanean baño pozago.

Goiz-berandut̄soan agertu zan Ontziagintaria, iñok ezekizan esku-

(1) Jakia-*Cebo*.

tuko bere at̄-zuloetatik, zorroa bete lanpernagaz; ¡eupadaka ta esku-ziñuka deitu eutsen lagun guztiai; sartu zituan lanpernok kresaletan, ordurako sugañean egoan topiña baltzean, da asi zan lagunok ekarren arrantzea zelangoa zan ikusten... ¡*Marari marariena!* Lupiñarik ezetorren. Pantsoak ekazan batek; beste batek itsaskabrea, durdo bi ta iru karraspio: Indianoak, t̄sangilla ta mustoa. ¡A, ze janaria, ainbeste gizon andirentzat! Lapak eta mangoliñoak egozan ugari, ta besterik ezean, lengo arlotearena esan bearko:

*«Lapas y mangoliños,
Tsanton Erreka,
Ondo gozoak dira
Sutan erreta.»*

—Erre, erre,—esaeban Agintariak-erre jatekoak diran gauzok, *Galsuaran* baserritik ardao ta ogia dakarrezen bitartean. T̄sangilla ta mustoa gorde daizala José Antoniok etseko katuarentzat.

Galsuarandik ogia ta ardao baño zerbait geiago ekarri eutsien: lapiko andi bat bete baba baltz, urdai azpiko ta lukainkaz ondo gozaturikoak.

Zerbait bear zan egun bateko arrantzaleon urdallak beteko baziran. Goseturik egozan geienak, ia guztiak gogo andikoak, Lantegi Jaubea bakarrik jankartsoa.

Onek ziñoanez, astakeri andi bat egieban at̄setara egun guztirako joateaz. Eguski galdatan arpegia erre jakon berari ta burua berotu, t̄sirristadaka eskuak eta praka belaunak urraturik eukazan, kerispean jarrileku onbat ezieban idoro, baba baltzak ezin zituan iruntzi, arrañak tsarto erreta egozan: itz batean esateko, dana zan beretzat gogorra ta latza, ta et̄seko kerizpe ona, jarrileku egokiak eta jaki gozo guranaikoak izteari, zorakeri andi bat erit̄son. Alan ezin zeitekean gizonik bizi.

Indianoa eban zerbait bere alde, baño beste lagunak, sendokoteagoak eta oituagoak, pat̄sada onean ziarduen aurrean euken danetik jaten, da Lantegiko Jaube argal, makal, bigun, gizagaīsoari, marmarean, toki on bat billatu eziñik ebillen bitartean, barre egiteutsien, barre algaraka, ta adarra jo gañera galanto.

Baña guztien artean zirikariena Ontzi Agintaria jaokon.

—Oituko ziñake, itsasotik bizi bear bazunduke-zirautsan.—Au beingoa ezta, bildur bageko arloa, geure guarariz egiten dogun jolasa. Ondo alaitsu etorri gara, naikoa lo egin da gero; eta gañera, ostaturik

eztagola esan deutsuet, baña ostaiari ona billatu dogu Galsuaranen. Baña gure erriko arrantzaleak, zuri sardiñea ta besigua saltzen deutsuenak, gogo asko barik, lo gitšiago eginda, egunero, eguski beroa-goaren azpian kiskaltzen, ia janari bage, tosta gañean jarririk eta lepoa nun ipiñi eztaukiela igaro bear izaten ditue ordu aspergarriak, erranuari tenga ta tenga. Ikasizu, (*begiari kiñu eragiñaz*) arraña zenbatean erosi bear dan jakiteko.

—Jolaserako gogo andia daukazu zeuk, baña erruki gitši. Ekatzuz lanperna batzuk, orretsek dagoz onenak eta.

—Errukarriari erruki, ez zuri. (*Eskua bete lanperna emonaz*). Ez nik errukirik zuri ta beste onako izerdi koipetan dagoan oni, (*Indianoagaitik*) mukertso dakust berau baña. Zuek añako bizibide onik eztaroa iñok Arranondon. Goizean zortzirak aldean jagi, buruko uleak eta arpegiko bizarrak orraztu, ta egunaren orduak ezin emonik gero: oriše da zuen bizibidea.

—Geure lengo lanari eskerrak.

—Len egingo zenduen ze, gaur beintzat ikusi da zenbat daikezuen. Batorrek lapa ta mangoliño batzuk ekarri dozuz, besteorrek tšangilla ta mustua, ta einen zagode biok auldurik eta ezer geiagorako etzariela.

—Iskillozdunak.—José Antoniok arrantzan badaki, itšasoan ezpada, legorrean. Nik entzun dotanez, arrañ ederren bat katigau eijako bere... diruan.

Azkenengo itz au išill išillik esaeban, Indianoak ez entzuteagaitik.

—Itšasgizonak.—¿Bai ete? Neuk be zer edo zer entzun dot, baña eztot siñistuten. Barriro be lenagokoa izango da: usañ egingo deutiše arrañak amoari, ta gero igez.

—Iskillozdunak.—¿Baña masia jaurtiten badau?

—Itšasgizonak.—¿Masia onek jaurti? Erakutzi bai, ¿baña emon?

—Indianoak.—¿Zegaitik ez? ¿Zetarako ditut ba neure diruok? Ez-nazue zuek ondo esagutzen.

—Danak.—¿*Bien*, José Antonio, ederto diñozu.

—Itšasgizonak.—Benetan, etsazauz gaur iñok.

—Indianoak.—Nik i, bear danean, masia botaten badakit.

—Itšasgizonak.—Beraz, badarabilzu zerbait.

—Indianoak.—Bai, zerbait bai.

—Itšasgizonak.—¿Mañasigaz?

—Indianoak.—Mañasigaz,

—Itšasgizonak.—Baskari onen bat emongo deuskuzu orduan,

—Indianoak.—Bai, gaurkoa baño ohea.

—Iskillozdunak, edanontzibat eskuan artuta.—¡Jaunak, edan daigun eskongeiaren osasunerako!

—Lantegi Jaubeak, albokoari, belarrira.—¡*Tabaco!* Gaur danoen artean egin dogun astakeria baño, onek bakarrik andiagoa egin bear dau.

.....

Barrea ta esangurea espanetan gelditu jakoen guztiai makilladun gizon bat akitika ta izerditan eurakana etorrela ikusi ebenean.

—Pedro errizaña da esaeben.—¿Zer ete dakar?

Berialaše jakin zan zer ekarren. *Alkateak* bialdu eban, Bilboko *diputau* gei bat erriratu zala ta *Jaun* guztiak udaletšera joateko esatera.

—Guztiak.—¿Zein da bera?

—Errizañak.—Eztakit.

—Lantegi Jaubeak.—Danadalakoa, goizago dabill. Oraĩndiño lau egun ezta Sagastak agintea itši dabelata...

—Itšasgizonak.—Danadalakoa, jağur Arranondoko alkartasuna ta agur gure arteko bakea!

DOMINGO AGIRREKOAK.

(Aurrandetuko da)

